

Un desig avui acomplert

La lexicografia és un dels àmbits de les llengües que no s'acaba mai. L'elaboració de diccionaris, fins fa relativament poc temps basada exclusivament en el buidatge de fonts anteriors, no acaba mai d'exhaurir els materials de què cada projecte lexicogràfic es podria nodrir. Ni tan sols si el diccionari en qüestió s'ha marcat uns límits necessaris, unes restriccions obligatòries pel que fa a la nomenclatura que ha de recollir i representar en funció del tipus de diccionari que vol elaborar. La selecció de les fonts sol anar d'acord amb la tipologia dels diccionaris, però no pot esgotar totes les possibilitats.

El buidatge de fons antics a la recerca de paraules no recollides en la lexicografia més pròxima ha estat objecte de molts treballs feixucs i costosos en hores de dedicació per part de persones erudites coneixedores de la llengua, de la tradició i de la història, amants de les paraules i de la cultura pròpia, i ben conscients que el cabal lèxic que recullen els diccionaris no es pot limitar només als mots actius en un període, sinó que també n'ha d'abastar d'altres que, tot i que ja no formen part de la competència activa del parlant, tot i que no integren el conjunt dels mots que fa servir activament en la seva comunicació, estan dipositats en el tresor lèxic de les llengües.

Per als parlants cultes, el coneixement passiu de mots que representen la tradició literària i documental d'una comunitat lingüística i cultural és una mostra del seu nivell d'erudició i d'estimació. Són persones que volen que les paraules antigues no quedin enterrades només en publicacions de l'època en què es van utilitzar i, per això, les recullen, i les fan esdevenir fonts explícites de reculls lèxics i de nous diccionaris que es puguin projectar. Mai no exhaurim el fons del lèxic d'una tradició lingüística i cultural. Mai no esgotem els sentits en què s'ha usat una paraula que ara ja no s'usa, o bé que s'usa en un altre sentit. Mai no en sabem ni en sabrem prou.

Lluís Faraudo de Saint-Germain (1867-1957), membre de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, va ser un d'aquests erudits que va invertir temps i esforços, i molt d'amor a la llengua i a la cultura, en una tasca de recuperació lèxica. Germà Colón Domènech (1928-2020), també membre corresponent de la Secció Filològica des del 1966 i membre numerari des del 1993, va dedicar quasi vint anys a la recopilació dels mots i expressions recollides en cèdules per Faraudo de Saint-Germain, i, gràcies a aquest treball, tenim avui una base de dades en suport digital i accessible a tothom dels materials que va recopilar (<https://www.iec.cat/faraudo/>).

Però Colón va més enllà, i des del moment en què va veure que la base de dades estava acabada va proposar-se de fer una edició en paper d'una selecció d'unitats, les que va considerar més importants pel fet de no haver estat recollides en les obres lexicogràfiques posteriors, o bé que presentaven sentits no consignats o diferents. Aquesta tasca el va acompanyar fins al darrer moment.

Avui la Secció Filològica de l'Institut se sent feliç, i alhora honorada, perquè el desig del nostre col·lega, amic i professor Germà Colón de veure publicada en versió impresa la seva darrera selecció s'ha acomplert.

TERESA CABRÉ
Presidenta de la Secció Filològica
Institut d'Estudis Catalans